

2018-11-05

Dnr 851-14398-2018

Kontaktperson

Samhällsbyggnadsavdelningen

Linda Jönsson

010-224 14 19

linda.s.jonsson@lansstyrelsen.se

Till: Arbetsmarknadsdepartementet

Betänkande av Mottagandeutredningen SOU 2018:22 (dnr A2018/00777/I) samt

Promemorian Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande (dnr A2018/00777/I)

Sammanfattning

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att det behövs ett sammanhållet system med helhetssyn och en röd tråd i mottagandet och bosättningen av asylsökande och nyanlända i Sverige. Länsstyrelsen ställer sig i stort bakom utredningens huvudförslag som innebär att staten, kommunerna och landstingen tar ett gemensamt ansvar för ett långsiktigt hållbart mottagande avseende bosättning och etablering. Sverige behöver ett system som ger möjligheter till en rättssäker och snabb prövning som främjar en tidig etablering eller återvändande samt som minskar andelen självbosatta asylsökande (EBO).

Länsstyrelsen finner dock att konsekvensanalyserna av förslagens olika delar till viss del är bristfälliga främst gällande barnrättsperspektivet samt det regionala perspektivet i mottagandet. Länsstyrelsen saknar också en bättre analys av konsekvenserna för asylsökandes hälsa samt en tydlig bild av landstingens uppdrag samt dess samverkan med andra myndigheter. Länsstyrelsen saknar vidare ett resonemang om och förhållningssätt till det offentligas ansvar att respektera, skydda och uppfylla innehållet i de mänskliga rättigheterna.

Gällande det regionala perspektivet i utredningen lämnar det mycket utrymme för frågor gällande samverkan mellan länets olika aktörer som ska ha uppdrag gällande bosättning och mottagande.

Kvotflyktningarnas mottagande behöver också belysas ytterligare med utgångspunkt i utredningens uppdrag kring ett mer sammanhållet och ordnat mottagande för att

2018-11-05

kommunerna ska få en helhetsbild av bosättning och mottagande med förbättrade planeringsförutsättningar.

Länsstyrelsen anser att delar av språkbruket i utredningen är problematiska då det signalerar en otydlighet gällande långsiktigheten och kvalitetsaspekten i mottagandet av asylsökande och nyanlända. Likaså för ord som ankomstcenter och avresecenter som ger intentionen av att det handlar om en resa till och från Sverige snarare än en flykt. Länsstyrelsen föreslår att ord som asylcenter och avvisningscenter används för att bättre beskriva vad centren är avsedda till.

Länsstyrelsen föreslår att EBO-lagstiftningen helt tas bort då det är svårt att säkerställa individens rättigheter i detta system.

6. Ankomst – ett första samlat möte med Sverige

6.1 Ett ordnat mottagande i ankomstcenter

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget om ett ordnat mottagande i ankomstcenter där individen står i centrum. Länsstyrelsen instämmer i utredningens analys att obligatoriska ankomstcenter kan bidra till minskade problem relaterade till eget boende. Eget boende innebär ofta att asylsökande familjer bor i trångboddhet hos familj eller bekanta vilket bland annat har en negativ inverkan på barnen och deras skolgång, här ser Länsstyrelsen att ankomstcentren kan bidra till ett bättre initialt mottagande av barn och unga.

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget att det ska vara obligatoriskt för asylsökande att bo i ett ankomstcenter under 30 dagar. Förslaget att en asylsökande ska kunna stanna kvar längre än de första 30 dagarna vid ett ankomstcenter om det finns skäl för det, rymmer dock illa med ett barnrättsperspektiv framförallt gällande barnens rätt till skolgång. Förslaget anger dock att barnens rätt till skolgång inom en månad från ankomsten ska beaktas vid beslut om förlängning av vistelsen. Viktigt då att detta beaktande väger tungt i beslutet om förlängning och att ansökningarna från barnfamiljer särskilt prioriteras som utredningen föreslår så att skolgången för barnen inte försenas i onödan. Dessutom bedömer utredningen att det är svårt att sätta en definitiv gräns för hur lång tid en asylsökande ska bo vid ett ankomstcenter, detta öppnar upp för oacceptabelt långa vistelsetider vid ett ankomstcenter.

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget att Migrationsverket får anvisa en kommun där den asylsökande ska vänta på beslut i asylärendet.

Länsstyrelsen **avstyrker** förslaget om att asylsökandes rätt till dagersättning försvinner om den asylsökande inte bor i ankomstcenter eller accepterar anvisad plats, då detta förslag inte kommer att ha önskad effekt då ersättningen är låg och troligen inte motiverar den asylsökande att stanna kvar på ankomstboendet. Länsstyrelsen ser däremot en risk i att

2018-11-05

detta förfarande istället leder till att asylsökande söker sig en försörjning utanför den ordinarie arbetsmarknaden med risk för utnyttjande som lågavlönad arbetskraft.

Länsstyrelsen delar **inte** utredningens bedömning att Migrationsverket ska prioritera ansökningar till de asylsökande som bor i centren framför andra ansökningar då detta strider mot likabehandlingsprincipen och mot utredningens bedömning att barnfamiljer särskilt bör prioriteras.

6.1.3 Effektivisering genom ökad tillgänglighet

Länsstyrelsen **tillstyrker** utredningens förslag att samla myndigheter och andra viktiga aktörer i ett ankomstcenter för att öka tillgängligheten och för att ge behovsanpassad service till asylsökande. I förslaget nämns hälsoundersökningarna som ska erbjudas de asylsökande i ankomstcentren, Länsstyrelsen föreslår att hälsosamtalen som även idag erbjuds till de asylsökande ska vara obligatoriska men att hälsoundersökningarna ska vara frivilliga. Länsstyrelsen vill också påpeka att den ökade tillgängligheten av involverade aktörer är en förutsättning för ett effektivt mottagande men ser en risk att tillgängligheten kan påverkas av både ett högre och ett minskat mottagande av asylsökande. Avseende tillgång på utbildad personal, tex offentliga biträden, tolkar mm.

6.1.4 Migrationsverket ska anvisa en kommun inom en vecka

Länsstyrelsen **tillstyrker** utredningens förslag att Migrationsverket senast sju dagar efter att asylansökan mottagits bör anvisa en kommun där den asylsökande ska vänta på beslut i asylärendet. Däremot anser länsstyrelsen att kommunerna bör ges en något längre förberedelsestid än föreslagna tre veckor, för att ge kommunerna rimliga planeringsförutsättningar att ha lämpliga boenden till förfogande.

6.2 Ankomstcenter samlas på ett fåtal platser

Länsstyrelsen delar **inte** utredningens bedömning att ankomstcentren bör vara större anläggningar. Även något mindre anläggningar kan svara upp mot de stordriftsfördelar som utredningen hänvisar till gällande samverkan mellan myndigheter och andra viktiga aktörer om ankomstcentrena är lokaliserade till större kommuner. Det finns däremot fördelar med att ankomstcentren är mindre anläggningar ur säkerhets- och trygghetssynpunkt för de boende i centret inte minst ur ett genus och barnrättsperspektiv. Länsstyrelsen saknar en konsekvensbeskrivning kring den boendemiljö som större anläggningar kan resultera i.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att Migrationsverket bör föra dialog med berörd kommun innan Migrationsverket lokaliserar ett ankomstcenter i aktuell kommun. Länsstyrelsen vill betona att det är av stor betydelse att ankomstboendena är en trygg plats för de boende och att det säkerställs att asylsökande med särskilda behov relaterade till fysiska, psykiska eller sociala problem att få sina behov tillgodosedda vid centrat eller i anslutning till centrat. Viktigt att ta i beaktande hur lokaler och bemanning på centren är planerade.

2018-11-05

Länsstyrelsen vill också betona att det är viktigt att balansera ett jämnt och rättvist mottagande nationellt i relation till centren och med intentionen att minska de asylsökandes behov av att flytta mellan eller inom länen och kommunerna. Länsstyrelsen saknar även här en konsekvensanalys kring hur denna modell ska kunna möta ett ökat eller minskat mottagande och tillgången på resurser utifrån behov.

6.3 Ankomstcenter där individen står i centrum

Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag att asylsökande ska erbjudas insatser som syftar till att förbereda för etablering i Sverige eller för ett återvändande till ett annat land. Länsstyrelsen **avstyrker** förslaget att Migrationsverket ska kunna sätta ned dagersättningen för personer som väljer att inte delta i obligatoriska insatser. Förslaget kräver en stor arbetsinsats och de resurser som tas i anspråk bör läggas på handläggning av asylutredningarna. Länsstyrelsen anser att det är bättre att informera de asylsökande om vilka fördelarna är med att delta i de erbjudna insatserna för att de asylsökande i större utsträckning ska delta. Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag att hälsoundersökningar ska erbjudas de asylsökande i ankomstcentren. Länsstyrelsen föreslår att dessa undersökningar ska vara frivilliga för såväl vuxna och barn boende vid ankomstcentrat.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att regeringen bör ge Migrationsverket uppdrag att i samverkan med relevanta myndigheter och andra aktörer ta fram ett material för den samhällsorientering som ska ges till asylsökande. Det finns redan idag ett uppbyggt samarbete mellan olika myndigheter och organisationer kring samhällsorienteringen, bland annat genom Utbildningsplattformen inom MILSA. Det är viktigt att bygga vidare på den kunskap som redan finns och det material som redan är framtaget för samhällsorienteringen. Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag att informationsmaterialet bör utgå ifrån och bygga vidare på bland annat den information som ges via portalen InformationSverige.se som länsstyrelserna ansvarar för. Länsstyrelsen vill betona vikten av att samhällsinformationen för de asylsökande även innehåller information om hälsa relaterat till bland annat migration och psykisk hälsa.

6.3.1 En trappa av insatser och aktiviteter

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag att mottagandet bör organiseras så att det är möjligt att erbjuda olika typer av insatser och aktiviteter under olika skeden av processen. Speciellt viktigt vid längre handläggningstider att erbjuda aktiviteter med syfte att motverka psykisk och fysisk ohälsa. Länsstyrelsen vill betona vikten av civilsamhällets roll i mottagandet av asylsökande ankomstcentren och under hela mottagandeprocessen med hänsyn till deras många gånger gedigna erfarenhet av att möta asylsökande i asylprocessens olika skeden.

6.5 Asylsökande barns skolgång underlättas

2018-11-05

Länsstyrelsen **tillstyrker** utredningens förslag att Migrationsverkets rutin att informera asylsökande barn och deras vårdnadshavare om rätten till utbildning och att lämna vidare uppgifter om barnen till hemkommunen ska ges stöd i författning. Länsstyrelsen **tillstyrker** också förslaget att kommunen ska ansvara för att det finns verksamhet för barn som vistas i ett ankomstcenter. Vidare delar länsstyrelsen utredningens bedömning och vill särskilt betona att regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting ta fram riktlinjer om hur verksamheten för barn i ankomstcenter bör organiseras så att det utgår ifrån ett barnrättsperspektiv.

Länsstyrelsen vill understryka att rätten till skolgång inte bör inskränkas eller påverkas av boendet i ankomstcenter eller fördröjda handläggningstider i asylärendet. Länsstyrelsen anser att det bör tydliggöras att alla asylsökande barn ska ha rätt till skolgång inom 30 dagar, oavsett boendeform.

6.6 Barnets bästa motiverar några förändringar för ensamkommande barn
Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget om att Migrationsverket ska anvisa en kommun, så kallad ankomstansvisning, när ett ensamkommande barn ansöker om asyl. Länsstyrelsen finner dock att ensamkommande barn bör inkluderas i samma andelstal som asylsökande och nyanlända invandrare för att effektivisera processen och underlätta för kommunerna att planera mottagandet utifrån ett helhetsperspektiv. Viktigt att ta hänsyn till hela mottagandet av både asylsökande, ensamkommande barn, nyanlända invandrare och kvotflyktingar.

6.6.3 Förändringar krävs om ensamkommande barn ska bo i ankomstcenter
Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det finns fördelar med en ordning där ensamkommande barn också ingår i mottagandet av de föreslagna ankomstcentren. Ur ett barnrättsperspektiv ser länsstyrelsen fördelarna med en sådan ordning men delar utredningens övervägande att en generell översyn av den gode mannens roll och ansvar bör ske om även ensamkommande barn ska bo vid ett ankomstcenter under de första 30 dagarna.

7. En meningsfull och aktiv väntan

7.1 Kommunerna får ansvar för vissa asylsökandes boende under väntetiden
Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget att kommunerna ska ha ansvar för boendet under väntetiden för asylsökande som anvisats till kommun.

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget om att läns- och kommunal ska ersättas med att varje kommun tilldelas ett andelstal för mottagande av asylsökande och nyanlända invandrare som ska anvisas. Processen för framtagande av andelstalen för asylsökande och nyanlända invandrare bör samordnas med andelstalen för mottagande av ensamkommande barn.

2018-11-05

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget att Migrationsverket ska besluta om varje kommuns andel av mottagandet av utlänningar som anvisas och omfattas av denna förordning. Länsstyrelsen vill betona att det bör finnas en flexibilitet för omfördelningar mellan länen utifrån arbetsmarknadsförutsättningar och för att upprätthålla beredskap och kapacitet. Utvecklingen av fördelningsmodellen bör ske löpande och i samverkan mellan Migrationsverket, länsstyrelserna och SKL. Andelstalsmodellen förutsätter dock ett jämnt inflöde där vi idag kan se nackdelar utifrån det låga mottagandet av ensamkommande barn och unga. Länsstyrelsen saknar en konsekvensanalys av att vidarebosatta (kvotflyktingar) inte nämns i förslaget, kvotflyktingarna borde också vara inkluderade i andelstalen.

Betydelsen av att samrådsprocessen mellan berörda myndigheter är fungerande och lyhörd är av stor betydelse. Erfarenheter från nuvarande samarbete mellan berörda myndigheter vid framtagande av andelar för anvisningar av ensamkommande barn samt läns- och kommunal pekar på att ett system med delat ansvar för beslutsfattande ger bäst förutsättningar för mottagandet i kommunerna.

Länsstyrelsen **tillstyrker** att länsstyrelserna ska få i uppdrag att arbeta för att kommunerna har kapacitet och beredskap att inom föreskriven tid ta emot asylsökande som ska vänta på beslut i asylärendet i en kommun. Arbetet för kapacitet och beredskap att ta emot asylsökande bör kopplas till beredskap och kapacitet i hela mottagandet och arbetet med att erbjuda anvisade långsiktiga och hållbara bostadslösningar. Kommunernas ansvar för boendet vid anvisning av asylsökande respektive nyanlända bör förtydligas gällande kvalitetsaspekterna i boendet. Länsstyrelsen ställer sig frågande till språkbruket såsom det uttrycks i utredningen gällande följande ordval, ”förhållandevis kvalitativt” och ”under etableringstiden” vilket visar att något är begränsat i kvaliteten och långsiktigheten i flyktingmottagandet.

7.1.1. Ett mottagande som förstärker såväl etablerings- som återvändandeperspektivet

Länsstyrelsen saknar djupare konsekvensanalyser kring tidsaspekterna i ankomstboendet, urvalet av den grupp asylsökande som ska omfattas av anvisning och avslagsprocessens påverkan på mottagandet.

Länsstyrelsen vill betona att det finns starka skäl för att normalisera boendet redan under **asyltiden**, då det också gynnar etableringen i arbets- och samhällslivet. Utredningen beskriver att kommunerna får rådighet och helhetsansvar för boendekedjan, det blir upp till varje kommun att besluta om hur tillgängliga boenden ska fördelas mellan asylsökande och nyanlända. Här ser Länsstyrelsen en risk kring just kvaliteten och långsiktigheten. Utifrån flertalet kommuners ansträngda läge med tillgång på bostäder i Skåne ser vi en risk med ännu fler kortsiktiga- och tillfälliga lösningar av olika standard på boende för asylsökande och personer med olika uppehållstillstånd. Framförallt då kommunerna endast har tre veckor på sig att ordna ett boende efter att Migrationsverket gjort en anvisning.

2018-11-05

Andelstalsmodellen förutsätter ett jämnt och förutsägbart mottagande över tid och är sårbart för upp- och nedgång av antal individer som ansöker om asyl. Men då det kommer fler vidarebosatta än tidigare kan tidigt informationsutbyte mellan myndigheter förbättras och utvecklas vilket kan underlätta planering kring boende och mottagandet i kommunen. Vi ser att bosättningslagen och fördelningen av kommunal har bidragit till en jämnare fördelning av nyanlända över landet och att fler kommuner tar sitt ansvar i flyktingmottagandet. Länsstyrelsen instämmer **inte** i utredningens resonemang att bostadsbyggandet har förbättrat kommunernas förutsättningar för bostadsförsörjning för berörd målgrupp då de oftast har svårare att få inträde och etablera sig på bostadsmarknaden utifrån tex ekonomiska skäl. Länsstyrelsen ställer sig frågande till att genomgångsboenden ges som exempel, det är ingen långsiktig och kvalitativ lösning och kan bidra till att de nyanlända flyttar till en annan kommun än den anvisade.

7.1.3 Ett jämnare och mer lättplanerat mottagande

Länsstyrelsen uppskattar att utredningen framhåller att länsstyrelsernas regionala nätverk och löpande dialog med kommunerna är en stor tillgång gällande mottagandet av asylsökande och nyanlända. Länsstyrelsen ser positivt på och vill betona vikten av att myndigheten behåller inriktningen med strategiska och långsiktiga uppgifter avseende både asylsökande och nyanlända invandrare. Bra att utredningen tydliggör förutsättningarna för att länsstyrelserna för en årlig dialog i länet gällande frågor om mottagandet. Viktigt att använda den regionala kunskap som Länsstyrelsen har upparbetat.

7.1.4 Fler asylsökande till kommuner med goda etableringsförutsättningar

Länsstyrelsen instämmer i utredningens analys att staten behöver styra fördelningen av asylsökande mer än vad som sker idag. Utredningen lyfter fram arbetsmarknadsvariabeln som den tyngsta faktorn i modellen. Länsstyrelsen ställer sig frågande till vad konsekvenserna av detta kommer innebära för Skåne och övriga storstadslän. Med hänsyn till internationella flygplatser, god arbetsmarknad och väl utbyggd samhällsservice kommer vi troligen att ha ankomst- och avresecenter vilket ska kompenseras i fördelningen men inte undantas helt. Storstadslänen har också sedan länge fler EBO än anvisade (och asylsökande i EBO ska beaktas i fördelningsmodellen). Kvotflyktingar räknas inte in i modellen. Sammantaget motsäger denna fördelning ett jämnare och mer förutsägbart mottagande då det ter sig som att exempelvis Skåne lär få en stor del av landets anvisningar.

När det gäller matchning på individnivå för snabbare etablering ställer sig länsstyrelsen tveksam till att Migrationsverket ska få uppdraget att utveckla en modell för att matcha enskilda asylsökande med kommuner utifrån utbildning och yrkesbakgrund. Av tidigare erfarenheter har inte Migrationsverket den kunskap som krävs för uppgiften. Länsstyrelsen föreslår att Arbetsförmedlingen får ett utökad uppdrag då myndigheten redan idag är tidigt involverade.

2018-11-05

7.2 Väntan med etableringsfrämjande insatser

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget att kommunen ska erbjuda asylsökande möjlighet att delta i undervisning i svenska, samhällsinformation och insatser som syftar till att ge kunskap om och kontakter med den svenska arbetsmarknaden. Länsstyrelsen Skåne har dock synpunkter på en del aspekter som saknas eller behöver förtydligas i utredningens förslag, synpunkterna har vi tagit upp under respektive avsnitt.

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget att det i lag anges att kommuner får erbjuda asylsökande att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och i samhällsorientering.

7.2.1 Lokalt förankrad verksamhet för framtida etablering

Enligt utredningens förslag undantas grupper av asylsökande från att erbjudas att delta i etableringsfrämjande insatser, konsekvenserna av detta behöver utredas ytterligare. En meningsfull väntan är viktigt inte minst ur ett hälsoperspektiv.

Länsstyrelsen **avstyrker** utredningens förslag om att kommunens ansvar att erbjuda etableringsfrämjande insatser upphör när Migrationsverket fattat beslut i asylärendet. En majoritet av de asylsökande väljer idag att överklaga avslag på sin asylansökan. En process som kan innebära att beslut ändras och att en asylsökande får uppehållstillstånd. En asylprocess är inte fullständigt genomförd förrän ett ärende vunnit lagakraft, detta är en viktig princip som bör styra rätten till insatser under asylprocessen.

Länsstyrelsen **avstyrker** utredningens förslag att länsstyrelsernas nuvarande uppdrag i fråga om tidiga insatser för asylsökande upphör. När ansvaret för tidiga insatser överförs till kommunerna och Migrationsverket är det svårt att se hur Länsstyrelsen ska kunna följa upp kommunernas arbete med insatserna på lokal och regional nivå, länsstyrelserna har fortsatt en viktig roll i stödstrukturer och former kring insatsarbetet på strategisk nivå.

7.2.3 Att förstå och göra sig förstådd i samhället

Länsstyrelsen instämmer i utredningens synpunkt att asylsökande bör få möjlighet att lära sig grundläggande svenska och att få lokalt anpassad samhällsinformation och att den ska påbörjas så snart som möjligt efter att den asylsökande anlant till kommunen. Länsstyrelsen anser också att det bör vara möjligt för kommunerna att samverka över kommungränserna i genomförandet och organisering av insatserna.

För att insatserna ska vara likvärdiga oberoende av vilken kommun som tar emot asylsökande bör nationella riktlinjer och anvisningar tas fram för att säkerställa likvärdighet i insatserna över landet, avseende både innehåll och omfattning. Den del av samhällsorienteringen som skall ske i Migrationsverkets regi på ankomstcentrena bör också synkroniseras och korrelera med det kommunerna erbjuder i ett senare skede.

Samhällsorienteringen för nyanlända invandrare ska i möjligaste mån bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. Länsstyrelsens delar **inte**

2018-11-05

utredningens åsikt att motsvarande krav inte bör ställas på samhällsinformationen till asylsökande. Länsstyrelsen anser att det är av yttersta vikt att samhällsorienteringen till asylsökande sker på samma sätt som för nyanlända för att säkerställa att informationen tillgängliggörs och att det skapas förutsättningar för en dialog kring frågeställningar som kan uppkomma vid informationstillfällena. Länsstyrelsen delar bedömningen att det bör vara möjligt för kommuner att erbjuda asylsökande att delta i hela eller delar av den samhällsorientering som anordnas för nyanlända invandrare. Länsstyrelsen vill betona vikten av att samhällsinformationen för de asylsökande även innehåller information om hälsa relaterat till bland annat migration och psykisk hälsa.

7.2.5 Verksamhet som motverkar passivitet vid lång väntan

Länsstyrelsen **avstyrker** utredningens förslag att kommunerna ska ansvara för att asylsökande för vilka beslut i asylärendet har dröjt mer än sex månader får erbjudande om att delta i aktiviteter som syftar till att motverka passiv väntan. Tidiga insatser som motverkar passivisering bör enligt länsstyrelsens mening erbjudas direkt i asylprocessen. Ett brett utbud av tidiga insatser är positivt. Insatser från civilsamhället, som har en gedigen erfarenhet av att erbjuda insatser till asylsökande och nyanlända, är viktiga komplement till kommunens verksamhet.

7.3 Ett värdigt och socialt hållbart eget boende

Länsstyrelsen **avstyrker** förslaget med följande motivering, modellen är komplicerad och resursmässigt- och administrativt betungande för både kommuner och Migrationsverket. Länsstyrelsen instämmer att det finns utmaningar när det gäller social- och ekonomisk utsatthet i en del kommuner och vissa områden. Dessa utmaningar kräver en helhetssyn utifrån ett långsiktigt perspektiv. Vi anser inte heller att Migrationsverket har kompetensen att göra den bedömning som krävs enligt förslaget. Det är problematiskt ur flera aspekter att undanta vissa kommuner och utpekade bostadsområden då det är mer komplexa sammanhang som behöver analyseras. Detta rör både vissa bostadsområden, gator, fastigheter liksom individer. Det skulle behövas en mer omfattande reform kring folkbokföring och uppföljning av adresser där Skatteverket med flera myndigheter skulle få utökade möjligheter att samköra register liksom tydligare uppdrag kring kontroll och uppföljning. Ska en social prövning införas borde det vara kommunerna som ansvarar för denna utifrån rimliga förutsättningar och kriterier.

Konsekvensen att dra in dagersättning för individen kommer att ha en marginell effekt och troligen försätta de berörda i en onödigt utsatt situation. Kraven kring att den asylsökande ska styrka sin boendesituation genom en referensperson kommer inte motverka redan existerande olagliga strukturer och exploateringar kring exempelvis handel av adresser.

I promemorian Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande finns förslag om områdesbegränsning. Länsstyrelsen **avstyrker** även detta förslag då vi bedömer att inte heller denna modell är effektiv och genomförbar utifrån de grunder som vi redan angett angående modellen med social prövning.

2018-11-05

Länsstyrelsen förordar att EBO-lagstiftningen tas bort helt i det föreslagna systemet för ett ordnat mottagande. Länsstyrelsen föreslår att alla asylsökande, undantaget de ensamkommande barnen, tas emot i ett ankomstcenter.

8 Efter beslut, sömlös övergång från asylsökande till nyanländ

8.1 Sömlös övergång från asylsökande till nyanländ

Länsstyrelsen **tillstyrker** utredningens förslag att asylsökande som vistas i ett kommunalt boende ska ha rätt till fortsatt bistånd enligt lagen om mottagande av asylsökande och vissa andra utlänningar under en månad från den dag individen får uppehållstillstånd.

Länsstyrelsen delar också utredningens bedömning att regeringen bör vidta åtgärder som syftar till att korta väntetiden för nyanlända invandrare att få en individuell handlingsplan inom etableringsprogrammet.

8.1.2 Glappet försvinner när ledtider kortas

Utredningen föreslår att dagersättningen ska betalas ut en månad efter beviljat uppehållstillstånd. Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget med reservationen att LMA bör utbetalas tills att etableringsersättningen utbetalas för att säkerställa att det inte blir något glapp mellan ersättningarna. Länsstyrelsen vill därvidlag påpeka att övergången mellan ersättningen som betalas ut av Migrationsverket enligt LMA till etableringsersättning inom ramen för etableringen måste bli snabbare och att ansvarsfördelningen mellan myndigheterna därav måste vara tydlig

8.2 Asylsökande med verkställbara beslut ska bo i avresecenter

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget att Migrationsverket ska ha ansvar för boendet för individer med verkställbara utvisningsbeslut. Utredningen föreslår vidare att asylsökande som inte bor i ett avresecenter under föreskriven tid inte ska ha rätt till dagersättning och särskilt bidrag. Länsstyrelsen vill här återigen påpeka att indragen dagersättning riskerar att inte få den effekten utredningen avser.

Länsstyrelsen bedömer att ansvarsfördelningen mellan kommun och Migrationsverk behöver förtydligas gällande de individer som får avslag. Det gäller till exempel kommuner där Migrationsverkets personal inte finns tillgänglig och där avståndet till ett avresecenter är långt. Länsstyrelsen vill betona att förutsättningarna för att utredningens förslag ska få genomslag är beroende av att andelen frivilliga återvändare ökar. Viktigt att insatser, metoder och arbetssätt för att öka ett det frivilliga återvändandet är utarbetade för att återvändandeprocessen ska fungera.

Förslaget innebär också att barn i familj som flyttar till ett avresecenter får avsluta sin skolgång i anvisningskommunen. Det är viktigt att beakta barnets bästa vid flytten till ett avresecenter och att alla barn erbjuds skolgång även vid avresecentret. Speciellt viktigt blir

2018-11-05

detta för de barn vars familjer inte frivilligt återvänder och där beslutet inte kan verkställas med tvång, då utredningen föreslår att dessa barnfamiljer får bo kvar i ett avresecenter. Det är viktigt att uppmärksamma det psykiska måendet gällande de asylsökande på avresecentren då de ofta befinner sig i en mycket utsatt och pressad situation.

9. Mål, struktur och organisering för ett effektivare mottagande

9.2 Ett övergripande mål för mottagandet

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget och instämmer i att ett tydligt gemensamt mål för mottagandet bör ses som ett första viktigt steg mot att förbättra möjligheterna till ett helhetsperspektiv och samverkan kring mottagande och etablering som en del av samhällets utveckling.

9.6 En ny organisering av mottagandet av asylsökande och nyanlända

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget med några synpunkter och vill särskilt betona betydelsen av samrådsprocessen kring besluten av andelstalen.

Utredningen beskriver att länsstyrelserna ska arbeta för att kommuner utvecklar boendeformer som är kostnadseffektiva och möjliga att anpassa till variationer i mottagandet och fördela medel som syftar till att stimulera kommunerna till detta. Vi ser våra nuvarande utvecklingsmedel inom § 37 som framgångsrika just för att de stimulerar utvecklingsarbetet inom kommunernas organisering och verksamhet på lokal och regional nivå medan styrning till mer specifika områden eller inriktningar som tex att prioritera privatbostäder oftast inte ger några önskvärda resultat. Därför ställer vi oss tveksamma till förslaget att fördela medel till enbart utveckling av boendeformer.

Länsstyrelsen är positiv till enklare och mer effektiva handläggningstider för ersättning från stat till kommun och landsting då detta är en vanligt förekommande fråga som vi möter i våra dialoger sedan många år.

9.7 Samråd mellan staten och kommunsektorn

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget. Bra om länsstyrelsernas ansvar för regionala samrådsformer förtydligas i instruktionen såsom utredningen konstaterar. Likaså att vi gemensamt med kommunerna finner former för uppföljning av våra prestationer och resultat.

10. Statlig ersättning till kommuner och landsting

Länsstyrelsen håller med om utredningens konstaterande att nuvarande system är otydligt och omotiverat detaljerat och att det behövs systemförenklingar i enlighet med förslagen. Länsstyrelsen vill lyfta fram följande synpunkter. Det är viktigt att finansieringsprincipen ligger till grund för ersättningsnivåerna och att nivåerna fastställs i dialog med kommunerna. Av vikt också att konsekvenserna av förändringar i systemet noggrant genomlyses innan ett genomförande.

2018-11-05

10.1.6 Statlig ersättning till kommuner för mottagandet av nyanlända invandrare

Länsstyrelsen delar inte utredningens åsikt att det finns ett starkt principiellt skäl som talar för att avskaffa de medel som länsstyrelserna kan fördela till kommunernas arbete med beredskap och kapacitet och därpå följande förslag om att förändra de ersättningar som administreras av Länsstyrelserna. De medel som finns till förfogande i dag har en mycket viktig funktion för det regionala perspektivet, som strategiskt långsiktiga styrmedel. Ersättningarna har bidragit till varaktig lokal och regional utveckling, (återrapportering av uppdrag 36 enligt länsstyrelsernas regleringsbrev för 2016). Länsstyrelsen föreslår istället att ersättningarna §37 och §37a (2010:1122) slås samman samt görs mer flexibla så att de även kan innefatta insatser för asylsökande. Ersättningarna utgör ett medel för att över tid beroende på förändrade omvärldsfaktorer kunna rikta medlen utifrån strategiska överväganden.

10.2 Ekonomiska incitament för hög måluppfyllelse

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget om ett införande av ett generellt statsbidrag som ersätter kommunerna i förhållande till sin måluppfyllelse i mottagandet av asylsökande.

12 Utredningens alternativa upplägg

Länsstyrelsen **avstyrker** förslaget.

2018-11-05

Yttrande för Promemoria Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande (dnr A2018/00777/I)

Länsstyrelsen **avstyrker** huvudförslaget om en modell med social prövning.

Länsstyrelsen **avstyrker** promemorians förslag om att temporärt undanta vissa bostadsområden från möjligheten till eget boende under asyltiden.

Länsstyrelsen **tillstyrker** förslaget om att länsstyrelserna får en rådgivande roll om förslaget om att begränsa möjligheten till EBO införs.

Länsstyrelsen instämmer kring de utmaningar som utredningen lyfter fram gällande social- och ekonomisk utsatthet men bedömer att inte heller denna modell är effektiv och genomförbar utifrån de grunder som vi redan angett angående modellen med social prövning. Det är problematiskt på flera vis att undanta vissa utpekade bostadsområden, det är mer komplext än så när det rör både vissa bostadsområden, gator, fastigheter liksom individer. Det skulle behövas en mer omfattande reform kring folkbokföring och uppföljning av adresser där Skatteverket med flera myndigheter skulle få utökade möjligheter att samköra register liksom tydligare uppdrag kring kontroll och uppföljning.

Länsstyrelsen anser att det inte finns tillräckligt underlag gällande konsekvensanalyser, vilket också utredningen konstaterar när det rör förslagen om social prövning och områdesbegränsning. Det Länsstyrelsen känner till är att det är bostadsbrist i merparten av länets kommuner där problematiken kring både EBO och självbosatta har gått från att vara några storstäders problem till att ingå i flertalet kommuners utmaningar kring planeringsförutsättningar och långsiktig bostadsförsörjning för både nyanlända och andra kommuninvånare.

Vi ser en risk att önskvärd effekt inte kommer att uppnås i någon av modellerna. Det behövs lämpliga och goda boendeförhållanden för både asylsökande och de personer som får uppehållstillstånd. För den asylsökande behöver därmed det anvisade erbjudandet om en bostad i en kommun vara mer attraktivt än att valet faller på egenbosättning. Det blir en subjektiv värdering hos de asylsökande samtidigt som kommunerna är fria att göra de boendelösningar de finner bäst i sin kommun. Länsstyrelsen tycker att det är dags att avveckla EBO-lagstiftningen och på allvar ta ett långsiktigt helhetsgrepp kring mottagandet av nyanlända flyktingar där boendefrågan är av stor betydelse för den fortsatta etableringen.

Om begränsning av möjlighet till eget boende genomförs kommer länsstyrelserna enligt förslaget att ha en rådgivande roll. Detta ställer vi oss positiva till då vi har den kunskap

2018-11-05

som krävs. Förslagsvis borde vi då också få ett uppföljningsansvar kring konsekvenserna av ny lagstiftning.

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektör Ola Melin, efter föredragning av Linda Jönsson. I beslutets beredning har även avdelningschef Peter Cavala, t.f enhetschef Åsa Stenbäck Holmér, integrationsutvecklare Torgny Ängquist och Gunilla Holmlin samt sakkunniga inom myndigheten deltagit.

Ola Melin

Linda Jönsson

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.